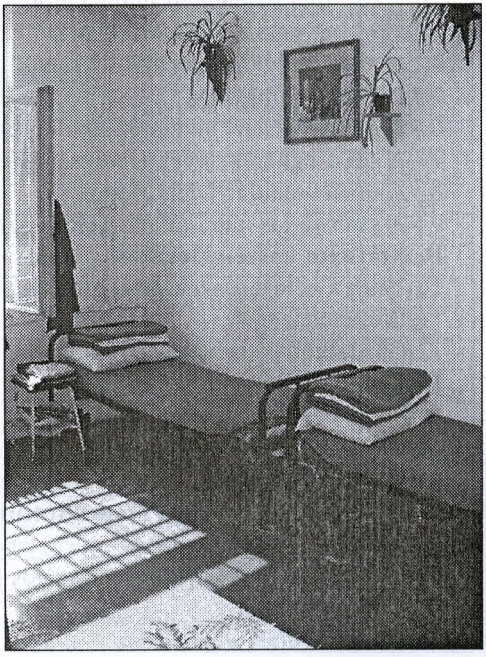
Kőszegi Szilvia

A Fiatalkorúak Büntetés-végrehajtási Intézetében folyó utógondozói munka

2003-ban örömmel hallottuk a híreket a pártfogó felügyelői rendszer átalakulásáról. Az Európai Unióhoz történő csatlakozásunk küszöbén elengedhetetlen követelményként jelentkezett az, hogy legyen egy olyan jól felépített szervezet, amely megpróbál alternatívákat felkínálni a frissen szabadultak számára. Természetesen a büntetés-végrehajtási intézetek is felvállalják a fogvatartottak reszocializációját, a munkaerő-piacra történő visszahelyezésüket.

A Fiatalkorúak Büntetés-végrehajtási Intézetében, a közművelődési csoporton belül két utógondozó nevelő próbálja megoldani az ezzel kapcsolatos gondokat. Munkájuk során előzetes letartóztatottakkal, nem jogerős, illetve jogerős büntetésüket töltőkkel foglalkoznak a befogadástól a szabadulásig.

A fiatalkorú elítéltekkel, illetve előzetes letartóztatottakkal a befogadó csoportfoglalkozásokon találkoznak először. Ennek jelentősége abban mutatkozik, hogy már a bekerülést követően kiszűrjék a problémás fiatalokat, továbbá látókörükbe kerüljenek a szakterület szempontjából megoldandó esetek. A foglalkozás keretében kérdőívet töltetnek ki az újoncokkal, különös tekintettel iskolai végzettségükre, családi körülményeikre, kapcsolattartásaikra, valamint drog, illetve alkoholfogyasztási szokásaikra. A fiatalokkal már ekkor elbeszélgetnek a szabadulás utáni elképzeléseikről is. Ezeken a foglalkozásokon próbálják meg kiszűrni a volt, illetve a jelenleg is állami gondozottakat, intézeti nevelteket. Tájékoztatják a jelenlevőket az utógondozó tevékenységéről, azon problémákról, melyek megoldásában Ők tudnak segíteni. Megismertetik a fiatalokat az intézet rendjével, a feltételes szabadságra bocsátás kritériumaival, a büntetés-félbeszakítás lehetőségével és feltételeivel. Tájé-

koztatást adnak az intézetben folyó általános iskolai tanulmányok folytatásának lehetőségéről és az induló tanfolyamokról. Megpróbálják motiválni a fiatalokat a tanulmányaik folytatására, felvázolva a munkaerőpiacon való érvényesülés lehetőségeit – az iskolai végzettség függvényében.

A befogadást követően az utógondozók kérik meg az illetékes rendőrkapitányságtól a környezettanulmányokat, melyek a nevelési terv egyéniesítéséhez szükségesek. Amennyiben a látókörükbe kerül olyan fiatal, aki Gyermekvédelmi Szakszolgálat hálózatába tartozik, megkérik a nevelési anyagát, amely az utógondozói tevékenység szempontjából fontos információkat tartalmaz (pl. gyám, vagyonkezelő, gondozási hely).

Ezt követően az utógondozói foglalkozások a szabadulásra történő felkészítésre összpontosulnak.

A szabadulásra történő felkészítés tematikája a következő:

1. Bemutatkozás
2. Etikett (2 alkalom)
   a. általános magatartási és viselkedési szabályok
   b. az ünnepnapok illemtana
3. Álláskeresési technikák
   a. az önéletrajz megírása
   b. telefonálás munkaügyben
   c. felvételi beszélgetés
   d. a bejelentett munka előnyei az alkalmi munkával szemben
   e. munkahelyi viselkedés
4. A munkaügyi központok által nyújtott támogatások
5. Pártfogó felügyelet
6. A polgármesteri hivatalok által nyújtott támogatások
7. A segítségkérés egyéb lehetőségei
8. A továbbtanulás jelentősége
9. A szabadulás kapcsán megjelenő szorongások, félelmek megbeszélése

Beiktatható beszélgetések – a csoport igényeinek megfelelően:

10. Távlati célok, s azok megvalósítása
11. Előítéletek
12. Gazdálkodás (tervezés a mindennapi élet során)
13. Cigány kultúra

A foglalkozások tematikai sorrendje – a csoportdinamikai szempontok figyelembevételével – módosulhat egyéb témakörök közbe iktatásával.

Az utóbbi hónapokban speciális igények is megjelentek, amelyek figyelembevételével a következőképpen **módosítottuk a tematikát, illetve beillesztettük az alábbiakat:**

1. A kábítószer-problémával kapcsolatos információk átadása – indirekt eszközökkel
   a. A tévhitek eloszlatása

b. A Btk. vonatkozó részeinek megismertetése
c. A kábítószer-használat lehetséges következményei (dependencia, személyiségkárosító hatások, büntetőjogi felelősségre vonás stb.).

2. Megfelelő problémamegoldó sémák elsajátítása, s azok belsővé válásának elősegítése szituációs játékokkal.
3. Mindezek függvényében a fiatalkorú fogvatartottak képesek legyenek megfogalmazni viszonyukat a kábítószerhez, hogy felelős döntést tudjanak hozni saját életükkel kapcsolatban.
4. A szabadulásra való felkészítés fontos eleme, hogy megfelelő felvilágosítást kapjanak arról: milyen segítségnyújtási formákat találhatnak a civil életben (drogkonzultációs központok, ambulanciák, rehabilitációs otthonok).

Az utógondozói csoport véleménye szerint a csoportba kerülés feltétele az önkéntesség, s egyben egy terápiás szerződés megkötése, illetve a feltételek tisztázása szükséges. Ne azt érezze az elítélt, hogy ez jutalom, hanem egy olyan segítségnyúj-

Az utógondozói ügyintézések száma
(2004. január 1. – november 17.)

A segítségkérés típusa	Száma
Kapcsolatfelvétel (család, élettárs, testvér...)	15
Munkahely keresése	13
Szociális-segély kérelem	17
Iskolai tanulmányok folytatása (iskola, tanfolyam)	3
Pénzátutalási kérelmek	31
Befogadó nyilatkozatok beszerzése (szállás)	26
Polgármesteri Hivatalok (érdeklődés, nyilatkoztatás)	17
Egyéb (tv-vásárlás, adó- és TB kártya, szül. anyakönyvi kivonat megkérése)	19
Hozzátartozó új lakcímének felkutatása	2
Kiskorú gyermekkel kapcsolatos ügyintézések	22
Apasági elismerő nyilatkozatok elindítása	22
Apasági vizsgálat elindítása	5
Csomag-kérelem (segítő szervezetektől)	4
Pártfogókkal való kapcsolatfelvétel	18
Jogi képviselők (keresése, megbízása)	2
Rokkantsági nyugdíj igénylése	11
Otthonteremtési támogatás igénylése	5
Családi pótlék igénylés	2
Bizonyítvány megkeresése	8
Utógondozói otthonban történő elhelyezés	3
Árvaellátás igénylése	4
Hivatalos személyekkel való kapcsolatfelvétel (gyám, gondnok)	13
Kapcsolatfelvétel bíróságokkal	5
OP – segély	7
Összesen:	274

tási forrás, amiben részt vehet. Ebben a csoportban a humánumra, a toleranciára kell nagy hangsúlyt fektetni, melyben nagy szerepe van az állandó személyzetnek.

Az utógondozók munkáját azonban nem csak az eddig említett csoportfoglalkozások jelentik. Megpróbálnak segíteni minden felmerülő szociális problémán. A 2004-es évben 274 esetben fordultak hozzájuk olyan kéréssel, hogy az elítéltek szabadulás utáni körülményei rendezésében segítséget nyújtsanak.

Az utógondozók a fogvatartottaknak szabadulásuk előtt munkát, a hajléktalanoknak szállást és hajléktalan-ellátást keresnek, valamint segítséget nyújtanak azoknak, akiknek továbbtanulási szándékaik vannak. Szerencsére nagyon jó partnerkapcsolatot sikerült kiépíteni a munkaügyi központokkal, hajléktalan szállókkal és gyámhivatalokkal.

A tapasztalataink alapján úgy gondoljuk, hogy több bv. intézetben foglalkoztatni kellene a szociális ügyek intézésében jártas szakembereket, akik a nevelők válláról levennék a fent említett munka gondját.

A fenti táblázat néhány statisztikai adatot tartalmaz arról, hogy a fiatalkorú fogvatartottak milyen problémákkal fordultak az utógondozóinkhoz az elmúlt évben.

Végezetül szeretnék figyelmükbe ajánlani egy olyan kiadványt*, amit minden fogvatartottunk számára hozzáférhetővé teszünk. Ezzel is elő kívánjuk segíti azt, hogy a fiatalkorú fogvatartottak ne csupán segítségünket kérve, hanem akár maguktól is intézhessék szociális jellegű problémáikat.

* Tájékoztató füzet szabadulás előtt álló fogvatartottak részére. Fiatalkorúak Bv. Intézete. Tököl. 2004.